

Република Србија
**КОМИСИЈА ЗА КОНТРОЛУ
ДРЖАВНЕ ПОМОЋИ**

Број: 401-00-00237/2021-01/3
Датум: 4. новембар 2021. године
Кнеза Милоша 20, Београд

Министарство рударства и енергетике
Немањина 22-26, Београд

На основу члана 31. Закона о контроли државне помоћи („Службени гласник РС“, бр. 73/19 – у даљем тексту: Закон), у поступку контроле прописа чији је предлагач Министарство рударства и енергетике, Савет Комисије за контролу државне помоћи, на 96. седници одржаној 4. новембра 2021. године, доноси следеће

М И Ш Љ Е Њ Е

Министарство рударства и енергетике је дана 28. октобра 2021. године, доставило Комисији за контролу државне помоћи Пријаву државне помоћи број: 110-00-00115/2021-10 од 22. октобра 2021. године, са пратећим обрасцем, Предлогом уредбе о тржишној премији и фид-ин тарифи (у даљем тексту: Предлог уредбе), Предлогом уредбе о моделу уговора о тржишној премији (у даљем тексту: Модел уговора) и Предлогом уредбе о квотама за тржишну премију. Достављена акта ближе уређују институте који су први пут уведени Законом о коришћењу обновљивих извора енергије („Службени гласник РС“, број 40/21), а већ постојећи институти се унапређују и модернизују како би одговорили изазовима у области обновљивих извора енергије. Такође, наведеним актима ближе се уређују врста, начин и услови стицања, остваривања и престанка права на тржишну премију и фид-ин тарифу, начин одређивања референтне тржишне цене, елементи поступка аукције за додељивање права на тржишну премију, односно фид-ин тарифу. Ради утврђивања правилног и потпуног чињеничног стања, Комисија је у обзир узела и Методологију за одређивање максималне откупне цене електричне енергије и Методологију за одређивање максималне фид-ин тарифе за електричну енергију које су усвојене на седници савета Агенције за енергетику Републике Србије, одржаној 28. октобра 2021. године.

Предмет пријаве

Предмет пријаве је додела средстава подстицаја за производњу електричне енергије из обновљивих извора енергије. Подстицаји се додељују у складу са Предлогом уредбе и Моделом уговора, а на основу Закона о коришћењу обновљивих извора енергије.

Комисија је на основу документације садржане у Пријави, приступила идентификацији постојања државне помоћи, правног основа за доделу државне помоћи, даваоца и корисника државне помоћи, инструмената доделе државне помоћи, планираног трајања, износа и интензитета државне помоћи, као и других околности које су од значаја за утврђивање правилног и потпуног чињеничног стања.

- Опис мере

Мера помоћи огледа се у додели средстава подстицаја у облику тржишне премије и фид-ин тарифе, а не које одређени учесници на тржишту могу да остваре право у поступку аукције. Како је истакнуто у образложењу Пријаве, сходно одредби члана 20. Уговора о оснивању Енергетске заједнице¹, Република Србија је прихватила обавезу да примени европске директиве у области обновљивих извора енергије – Директиву 2001/77/ЕЗ за промоцију електричне енергије из обновљивих извора енергије и Директиву 2003/30/ЕЗ за промоцију биогорива или других горива произведених из обновљивих извора за саобраћај. Такође, у достављеној документацији је наведено да су директиве су од 2009. године постепено мењане, и у јануару 2012. године укинута су Директивом 2009/28/ЕЗ Европског парламента и Савета од 23. априла 2009. године о промоцији коришћења енергије из обновљивих извора и изменама². Директивом 2009/28/ЕЗ се утврђују обавезујући циљеви у погледу удела обновљивих извора енергије у укупној финалној потрошњи енергије земаља ЕУ до 2020. године и сугерише увођење подстицајних мера – шема подршке како би се енергија произведена из обновљивих извора учинила исплативом за инвестирање. Наиме, технологије за производњу електричне енергије из обновљивих извора скупље су у односу на оне које се користе за фосилна горива, што обновљиве изворе енергије чини неконкурентним у односу на фосилна горива, стога се наведеним директивама сугерише свакој држави да уведе мере подстицаја како би остварила своје обавезујуће циљеве у области обновљивих извора енергије.

У складу са Директивом 2009/28/ЕЗ и Одлуком Министарског савета Енергетске заједнице од 18. октобра 2012. године (D/2012/04/МС – EnC) одређен је веома захтеван обавезујући циљ за Републику Србију који подразумева да удео од 27% у бруто финалној потрошњи енергије у 2020. години буде из обновљивих извора енергије. Овом Одлуком дефинисано је да чланице Енергетске заједнице треба да припреме своје Националне акционе планове за обновљиве изворе енергије и доставе их Секретаријату Енергетске заједнице. С тим у вези, Влада Републике Србије је донела Закључак о усвајању Националног акционог плана за

¹ Закона о ратификацији Уговора о оснивању Енергетске заједнице између Европске заједнице и Републике Албаније, Републике Бугарске, Босне и Херцеговине, Републике Хрватске, Бивше Југословенске Републике Македоније, Републике Црне Горе, Румуније, Републике Србије и Привремене Мисије Уједињених Нација на Косову у складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација („Службени гласник РС”, број 62/06).

² Directive 2009/28/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the promotion of the use of energy from renewable sources and amending and subsequently repealing Directives 2001/77/EC and 2003/30/EC (CELEX No. 32009L0028)

коришћење обновљивих извора енергије Републике Србије („Службени гласник РС”, број 53/13). Потписивањем Софијске декларације о „Зеленој агенди“ за Западни Балкан, на самиту одржаном 10. новембра 2020. године, Република Србија и остале земље региона, преузеле су обавезу спровођења мера у области спречавања климатских промена и загађења, развоја енергије и биодиверзитета, мобилности и циркуларне економије, одрживе пољопривреде и производње хране. Један од циљева постављених овим документом је и развој тржишних модела за коришћење обновљивих извора енергије. Како би се наведени циљеви постигли донет је Закон о коришћењу обновљивих извора енергије који је оцењен од стране Енергетске заједнице као модеран и до сада најбољи, и који уводи многе новине у област обновљивих извора енергије. Поред, већ постојеће фид-ин тарифе, овим законом уведене су тржишне премије као нови систем подстицаја односно аукције као начин стицања права на тржишну премију односно фид-ин тарифу.

- Фид-ин тарифа

Законом о коришћењу обновљивих извора енергије прописано је да се фид-ин тарифа додељује у облику подстицајне откупне цене која се гарантује по kWh за испоручену електричну енергију у електроенергетски систем у току подстицајног периода. Истим законом дефинисано је да се малим постројењем сматра електрана одобрене снаге мање од 500 kW, односно електрана на ветар чија је одобрена снага мања од 3 MW. Подносилац пријаве је чланом 6. Предлога уредбе, предвидео да су овлашћени учесници аукције у поступку аукције за додељивање права на фид-ин тарифу учесници чије се пријаве за учествовање на аукцији односе на мала постројења и демонстрационе пројекте.

Фид-ин тарифа обрачунава се и исплаћује на месечном нивоу. Фид-ин тарифа може да се стекне за цео или део капацитета електране. У случају да се право на фид-ин тарифу стекне за део капацитета електране, износ електричне енергија за који се исплаћује фид-ин тарифа добија се тако што се проценат капацитета електране који је ушао у квоту, множи са електричном енергијом испорученом у електроенергетски систем у току обрачунског периода.

Подносилац пријаве такође наводи дан обавезу исплате „фид-ин“ тарифа дужи гарантовани снабдевач, који је својински неутралан, није јавно тело и за чија овлашћења равноправно конкуришу сви снабдевачи на тржишту електричне енергије без обзира да ли је снабдевач у власништву јавне власти или је у питању приватно лице. Гарантовани снабдевач је тренутно Јавно предузеће „Електропривреда Србије“ који води посебан наменски рачун на који се уплаћују и са кога се исплаћују новчана средства за подстицај повлашћених и привремених повлашћених произвођача електричне енергије.

- Тржишна премија

Подносилац пријаве је у образложењу истакао да на светском тржишту постоје тржишне премије које могу бити фиксне или плутајуће. Фиксна премија подразумева плаћање повлашћеном произвођачу фиксног износа премије за сваки MWh произведене електричне енергије. Са друге стране, плутајућа премија значи плаћање произвођачу износа који је једнак разлици између цене електричне енергије на организованом тржишту и цене коју је

одабрани повлашћени произвођач понудио на аукцији. Према томе, код плутајуће премије исплаћени износ је такав да омогући повлашћеном произвођачу да у сваком обрачунском интервалу добије износ премије који је довољан како би достигао цену понуђену на аукцији.

Такође, на светском тржишту постоје тржишне премије које могу бити једностране или двостране. Једнострана премија значи да тржишну премију плаћа само овлашћена уговорна страна повлашћеном произвођачу, док код двостране премије и произвођач плаћа одређени износ (негативна премија) овлашћеној уговорној страни уколико тржишна цена електричне енергије прелази цену коју је произвођач понудио на аукцији. Према томе, двостраност плаћања тржишне премије се огледа у томе што овлашћена уговорна страна плаћа тржишну премију произвођачима (који су стекли право на премију) уколико је референтна тржишна цена нижа од цене коју је произвођач понудио на аукцији, док произвођач, плаћа такву разлику односно негативну премију овлашћеној уговорној страни уколико је референтна тржишна цена виша од понуђене цене.

Моделом уговора је опредељено да тржишна премија буде плутајућа и двострана. Како је Подносилац пријаве истакао, плутајућа премија представља у датим околностима адекватније решење у односу на фиксну премију с обзиром да штити произвођаче од ризика значајног пада цене електричне енергије на организованом тржишту. Предвидљивост прихода произвођача електричне енергије омогућава знатно лакше обезбеђење средстава за финансирање пројекта и ниже трошкове финансирања. Ово је нарочито значајно за земље које немају развијена тржишта електричне енергије и историју ликвидности тих тржишта.

Овлашћени учесници у поступку аукције за додељивање права на тржишну премију су учесници чије пријаве за учествовање на аукцији се односе на електране капацитета 500 kW и више, односно на ветроелектране капацитета 3 MW и више.

- Методологија за одређивање максималне откупне цене и фид-ин тарифе и тржишне премије

Методологија за одређивање максималне откупне цене и Методологија за одређивање максималне фид-ин тарифе коју доноси Агенција енергетику Републике Србије (у даљем тексту: Методологије Агенције). Методологије Агенције се заснивају на методу нивелисане цене електричне енергије (Levelized Cost of Electricity, у даљем тексту: Метод LCOE) којим се одређује фид-ин тарифа за откуп електричне енергије произведену из микро-когенерацијских јединица и малих когенерација и којим се одређује максимална откупна цена електричне енергије која треба да обезбеди заштиту од ризика додељивања подстицаја пројектима са веома високим понудама на аукцији за електричну енергију произведену из високоефикасне когенерације. Метод LCOE заснива се на концепту који садашњу вредност збира дисконтованих прихода и садашњу вредност збира дисконтованих трошкова изједначава. Добијена цена електричне енергије биће у функцији покривања трошка инвестиције у току радног века електране, сходно чему су, како је Подносилац пријаве нагласио, Методологије Агенције чак и рестриктивне, јер не посматрају повраћај трошкова кроз период подстицаја (15 година) него кроз радни век електране (20 година).

- Поступак аукције

Аукција је поступак у коме се учесници на конкурентан начин надмећу да понудом најниже фид-ин тарифе, односно тржишне премије, попуне квоту и стекну право на подстицајне мере³. Предлогом уредбе предвиђено је да Министарство надлежно за послове енергетике објављује на својој веб платформи, односно интернет страници, почетак планиране аукције најмање 45 дана, а највише 90 дана унапред, на основу квоте коју је одредила Влада. У достављеном Предлогу уредбе о квотама за тржишну премију, квота за ветроелектране одобрене снаге 3 MW и више износи 400 MW. Објављени јавни позив између осталог садржи следеће податке ко има право да поднесе пријаву за учествовање на аукцији, расположиве квоте по врсти и капацитету електране, податке о географском подручју на које се односе квоте, под условом да су квоте одређене и по географском подручју, висину максималне тржишне премије, односно максималне откупне цене и максималне фид-ин тарифе утврђене од стране Агенције за енергетику Републике Србије. Такође, Предлог уредбе прописује начин и форму пријављивања на аукцију, инструкције за састављање понуде, податке о условима за квалификацију, фази надметања и критеријумима за оцењивање и рангирање понуда, рокове у поступку аукције, податак о начину достављања, врсти, износу и року важења финансијског инструмента обезбеђења за озбиљност понуде који се доставља у поступку аукције, рок за реализацију пројекта, односно очекивани рок за реализацију пројекта за које се буде стекло право на тржишну премију, односно фид-ин тарифу у поступку аукције.

Уз образац пријаве за учествовање на аукцији, учесници достављају и изјаву законског заступника учесника аукције, оверену од стране надлежног органа овере, којом потврђује, под кривичном и материјалном одговорношћу, да електрана, односно део електране у односу на коју је поднета финансијска понуда није предмет подстицаја, нити да постоји нерешени захтев за додељивање подстицаја за производњу електричне енергије из обновљивих извора енергије у складу са прописима Републике Србије, у тренутку објављивања јавног позива и у тренутку или након рока за подношење пријава предвиђеног у јавном позиву. Такође, учесник је дужан да достави и изјаву законског заступника учесника аукције, оверену од стране надлежног органа овере, којом потврђује, под кривичном и материјалном одговорношћу, да учесником аукције није поднет захтев за покретање поступка ликвидације или стечаја, учесник аукције није био санкционисан, у периоду од три године пре датума објављивања јавног позива или од дана стицања правног субјективитета учесника на аукцији до датума објављивања јавног позива, ни за једно кршење одредби закона о заштити конкуренције у Републици Србији, потврде надлежних судова да према њиховим евиденцијама учесник аукције и његов законски заступник нису осуђивани за кривична дела против привреде, кривична дела против заштите животне средине, кривична дела примања или давања мита, односно кривично дело преваре, при чему таква потврда не може да буде старија од два месеца рачунајући од дана издавања до датума подношења понуда предвиђеним у јавном позиву, потврде пореских органа, односно надлежних органа јединице локалне самоуправе да учесник аукције нема дуговања по основу доспелих пореза и доприноса у складу са прописима Републике Србије.

³ Члан 4. став 1. тачка 1) Закона о коришћењу обновљивих извора енергије.

Фаза квалификација траје од отварања пријава за учествовање на аукцији до отварања финансијских понуда. Учесник на аукцији пролази фазу квалификације и стиче услов за надметање у фази надметања ако испуњава квалификационе услове који су прописани Предлогом уредбе. Финансијска понуда садржи понуђену цену која ће важити за цео подстицајни период, изражену у еврима по kWh са два децимална места.

Фаза надметања и попуњавања квоте почиње даном јавног објављивања извештаја о испуњености квалификационих услова на Порталу ОИЕ – аукције, односно интернет страници Министарства, а спроводи се отварањем финансијских понуда и њиховим рангирањем у складу са овом уредбом. Комисија за спровођење аукције отвара финансијске понуде учесника на аукцији који су прошли фазу квалификације у року од највише пет радних дана од дана објављивања извештаја о испуњености квалификационих услова. Комисија за спровођење аукције рангира учеснике на аукцији које испуњавају квалификационе услове на основу понуђене цене из финансијске понуде наспрам максималне откупне цене предвиђене јавним позивом, у складу са правилима о попуњавању квоте из члана 19. Предлога уредбе.

Квоту попуњавају електране, односно делови електране са понуђеним капацитетом за који су учесници аукције поднели финансијску понуду и то према следећим правилима:

- 1) на основу понуђене цене, од најниже ка највишој;
- 2) ако су два или више учесника понудили исту понуђену цену (једнаке понуде), све њихове електране улазе у квоту ако је њихов понуђени капацитет мањи или једнак преосталој квоти;
- 3) ако су два или више учесника понудили исту понуђену цену, а њихов укупни понуђени капацитет је већи од преостале квоте, квота се попуњава сразмерно понуђеним капацитетима према следећој формули:

$$\text{Сразмерни капацитет који улази у квоту (kW)} = \frac{\text{Понуђени капацитет (kW) } \times \text{ преостала квота (kW)}}{\text{Укупни понуђени капацитет свих једнаких понуда (kW)}}$$

Министарство објављује преглед резултата спроведене аукције на Порталу ОИЕ – аукције, односно интернет презентацији Министарства у случају из члана 15. Предлога уредбе у року од 10 дана од дана доношења последњег решења из члана 20. став 2. овог члана. Преглед резултата аукција садржи: квоте које су додељиване на аукцији, списак учесника на аукцији према квоти за коју су се пријавили, врста и капацитет електране учесника на аукцији, капацитет електрана учесника на аукцији који је ушао у квоту, укупан понуђени капацитет електрана према квоти, укупан понуђени капацитет електрана који је ушао у квоту, према квоти, пондерисаном просеку понуђене цене по врсти и понуђеном капацитету електране, најнижој и највишој понуђеној цени по квотама, очекиваном року завршетка изградње електрана које су ушле у квоту.

- Корисници средстава подстицаја

Корисници средстава подстицаја могу да буду електране које користе обновљиве изворе енергије и то⁴: хидроелектрана, електрана на биомасу, електрана на биогаз, ветроелектрана, соларна електрана, геотермална електрана, електрана на биоразградиви отпад, електрана на депонијски гас, електрана на гас из постројења за третман комуналних отпадних вода.

- Износ средстава подстицаја

Процењена средстава неопходна за подстицање повлашћених произвођача сходно циљевима који су предвиђени Националним акционим планом за коришћење обновљивих извора енергије износе укупно 12,3 милијарде динара.

Чланом 57. Закона о обновљивим изворима енергије предвиђено је да сви крајњи купци електричне енергије плаћају накнаду за подстицаје повлашћених произвођача у складу са законом, осим у случајевима утврђеним законом.

Влада прописује начин обрачуна, плаћања и расподеле средстава по основу накнаде за подстицај повлашћених произвођача и начин обрачуна, плаћања, прикупљања и расподеле додатних подстицајних средстава, као и праћење и извештавање у вези са подстицајним средствима. Влада, на предлог Министарства, најкасније до краја децембра текуће године за наредну годину, утврђује висину накнаде из става 3. члана 57, која се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Висина помоћи представља висину подстицајне откупне цене електричне енергије (с€/кWh) и зависи од технологије коју повлашћени произвођачи користе за производњу електричне енергије из обновљивих извора енергије и високоефикасној комбинованој производњи електричне и топлотне енергије.

Постојање државне помоћи

На 96. седници одржаној 4. новембра 2021. године, Савет Комисије је на основу података и информација које је доставио подносилац пријаве и других доступних података оценио постојање и усклађеност државне помоћи садржане у Пријави са правилима за доделу државне помоћи.

Како би се одговарајућа околност могла подвести под дефиницију државне помоћи, неопходно је да се кумулативно испуне сви услови који су предвиђени чланом 3. став 1. Закона⁵.

⁴ члан 5. Закона о коришћењу обновљивих извора енергије

⁵ Државна помоћ је сваки стварни или потенцијални јавни расход или умањено остварење јавног прихода коју додељује давалац државне помоћи у било ком облику, којом се одређени учесник на тржишту ставља у повољнији положај у односу на конкуренте или се даје предност производњи одређене робе и/или услуга, којом се нарушава или постоји опасност од нарушавања конкуренције на тржишту и утиче на трговину између Републике Србије и земаља чланица Европске уније.

Јавна средства: Подстицајна средства се прикупљају из накнаде за подстицаје повлашћених произвођача, коју су сви крајњи купци електричне енергије дужни да плаћају. Имајући у виду да Влада Републике Србије прописује начин обрачуна, плаћања и расподеле средстава по основу накнаде за подстицај повлашћених произвођача⁶, подстицајна средства имају карактер јавних средстава, односно могу да буду приписана држави.

Економска предност и селективност: Пријављена мера државне помоћи примењује се само на технологије за производњу електричне енергије из обновљивих извора, за разлику од конвенционалних технологија производње електричне енергије. Такође, додела средстава подстицаја односи се само на постројења за производњу електричне енергије из обновљивих извора која се налазе у Републици Србији, чиме се омогућава да одређени учесници на тржишту стекну предност која не би била доступна под нормалним тржишним условима.

Нарушавање конкуренције: Тржиште електричне енергије у Србији обухвата билатерално, балансно и организовано тржиште електричне енергије на коме учествују произвођачи електричне енергије, снабдевачи, купци, оператори и друга правна лица у складу са правилима о раду организованог тржишта. Омогућавање само одређеним учесници на тржишту стекну предност која не би била доступна под нормалним тржишним условима може довести до нарушавања конкуренције.

Утицај на трговину између Републике Србије и земаља чланица ЕУ: Комисија је такође узела у обзир да се електричном енергијом се увелико тргује у оквиру Европске уније, као и између Републике Србије и држава чланица Европске уније, сходно чему мера може да наруши конкуренцију на тржишту електричне енергије и утиче на трговину са Европском унијом.

Имајући у виду претходно, а у складу са чланом 3. став 1. Закона, **Комисија је утврдила постојање државне помоћи.**

Како је основ за доделу државне помоћи садржан у Предлогу уредбе, Моделу уговора и Предлогу уредбе о квотама за тржишну премију, и то корисницима који нису унапред одређени (познати), Комисија је утврдила да мера помоћи представља шему државне помоћи у смислу члана 3. став 2. Закона.

Оцена усклађености

Анализирајући природу Предлога уредбе, њен циљ, намену и квалификаторне околности, а нарочито да су средства подстицаја намењена за производњу електричне енергије из обновљивих изворе, Комисија сматра да је неопходно оценити усаглашеност исте са правилима о додели државне помоћи за производњу енергије из обновљивих извора прописаним у Уредби о условима и критеријумима усклађености државне помоћи за заштиту животне средине и у сектору енергетике („Службени гласник РС“, број 99/21 – у даљем тексту: Уредба).

⁶ Члан 57. Закона о коришћену обновљивих извора енергије.

Државна помоћ додељује се у виду накнаде за подстицај повлашћених произвођача, чији је максимални износ утврђен у Методологијама Агенције. Максимална цена на аукцији, а до које инвеститори на аукцијама за доделу права на тржишну премију и фид-ин тарифу могу највише да понуде своје цене, заснива се на LCOE методи, сходно којој је елиминисана могућност да вредност државне помоћи премаши износ вредности улагања, и тиме да дође до прекомерне накнаде. Успостављањем наведеног механизма, Комисија оцењује да је испуњен критеријум транспарентности прописан чланом 4. Уредбе.

LCOE метода подразумева дисконтовање прихода и расхода ради утврђивања фид-ин тарифе, односно почетне висине тржишне премије за потребе спровођења аукција, при чему је метода рестриктивна како је Подносилац пријаве доставио у образложењу, јер не посматра повраћај трошкова кроз период подстицаја него кроз читав радни век електране. С обзиром да се оперативна помоћ за подстицање производње електричне енергије из обновљивих извора која се додељује у облику премија, односно фид-ин тарифе, при чему је претходно наведеном методом одређен максимални износ који произвођач може да добије, Комисија оцењује да су испуњени услови из члана 5. Уредбе, којим се уређен начин утврђивања оправданих трошкова и интензитета државне помоћи.

Предлогом уредбе је предвиђено да учесник је дужан да достави и изјаву законског заступника учесника аукције, оверену од стране надлежног органа овере, којом потврђује, под кривичном и материјалном одговорношћу, да учесником аукције није поднет захтев за покретање поступка ликвидације или стечаја, да учесник аукције није био санкционисан, у периоду од три године пре датума објављивања јавног позива или од дана стицања правног субјективитета учесника на аукцији до датума објављивања јавног позива, ни за једно кршење одредби закона о заштити конкуренције у Републици Србији као и потврде пореских органа, односно надлежних органа јединице локалне самоуправе да учесник аукције нема дуговања по основу доспелих пореза и доприноса у складу са прописима Републике Србије. Сходно наведеном, Комисија оцењује да су испуњени услови из члана 7. Уредбе.

Државна помоћ за заштиту животне средине и у сектору енергетике има ефекат подстицаја ако је захтев за доделу државне помоћи поднет даваоцу пре почетка радова на пројекту или обављања делатности. Предлогом уредбе је предвиђено да учесник на аукцији пролази фазу квалификације и стиче услов за надметање у фази надметања уколико докаже да електрана није електрана у изградњи, као да између осталог уз образац пријаве достави и опис пројекта, датум почетка и краја пројекта, локацију пројекта, преглед трошкова пројекта, инструмент и износ државне помоћи. Комисија оцењује да предложена мера државне помоћи подстиче корисника да промени своје понашање у правцу постизања циља од заједничког интереса, што без помоћи не би учинио.

Имајући у виду испуњеност критеријума усклађености државне помоћи за заштиту животне средине и у сектору енергетике, Комисија је ценила усклађеност шеме државне помоћи са условима садржаним у члану 14. и 15. Уредбе. У складу са наведеним одредбама Уредбе, оперативна државна помоћ може се доделити за подстицање производње електричне енергије из обновљивих извора и за подстицање производње енергије из обновљивих извора у малим постројењима.

Пријављена мера државне помоћи уводи аукцију, односно поступак у коме се учесници на конкурентан начин надмећу, да понудом најниже фид-ин тарифе, односно тржишне премије, попуне квоту и стекну право на подстицајне мере. Поступак аукције је јасно дефинисан у Предлогу уредбе, при чему су квалификациони услови транспарентни и подједнако доступни, док се рангирање учесника на аукцији који испуњавају квалификационе услове врши на основу цене из финансијске понуде наспрам максималне откупне цене предвиђене јавним позивом. Имајући у виду претходно, Комисија сматра је наведени модел подстицања производње усклађен са чланом 14. став 1. Уредбе. Наиме, чланом 14. став 7. Уредбе, прописано је да су од обавезе спровођења поступка из наведеног става 1. изузета постројења са инсталисаним капацитетом електричне енергије мањим од 1 MW за производњу електричне енергије из свих обновљивих извора, осим из енергије ветра за коју се оваква помоћ може доделити за постројења са инсталисаним капацитетом производње електричне енергије мањим од 6 MW или за постројења са мање од шест (6) производних јединица. Иако је за наведена мала постројења могуће непосредно доделити државну помоћ, пријављена шема државне помоћи предвиђа доделу фид-ин тарифа након спроведене аукције, односно строже услове, сходно чему Комисија оцењује да је наведена мера такође усклађена.

Предлогом уредбе о тржишној квоти, прописана је квота за ветроелектране одобрене снаге 3 MW и више износи 400 MW, који се додељује путем аукције, чиме је испуњен услов у погледу усклађености са чланом 14. ст 2. и 3. Уредбе, којима су прописана ограничења у погледу одређене технологије и поступак одабира.

Предлогом уредбе је предвиђено да право на тржишну премију имају учесници чије пријаве за учествовање на аукцији се односе на електране капацитета 500 kW и више, односно на ветроелектране капацитета 3 MW и више, при чему уколико је референтна тржишна цена виша од остварене цене, произвођач плаћа негативну премију на основу регистроване електричне енергије у обрачунском периоду, односно уколико је референтна тржишна цена виша од остварене цене. Такође, Повлашћени произвођачи преузимају балансну одговорност, односно имају право да пренесу балансну одговорност на другу балансно одговорну страну, те сходно претходном Комисија оцењује да је наведено у складу са чланом 14. ст. 5. и 6. Уредбе о условима и критеријумима усклађености државне помоћи за заштиту животне средине и у сектору енергетике.

Шема државне помоћи предвиђа да право на учествовање на аукцији за додељивање фид-ин тарифа имају учесници чије пријаве за учествовање на аукцији се односе на мала постројења и демонстрационе пројекте. Сходно члану 14. став 9. Уредбе, на државну помоћ за постројења са инсталисаним капацитетом мањим од 500 kW за производњу електричне енергије из свих обновљивих извора, осим из енергије ветра за коју се ова помоћ може доделити за постројења са инсталисаним капацитетом производње електричне енергије мањим од 3 MW или постројењима са мање од три (3) производне јединице, не примењује се услов премије⁷ и балансне одговорности⁸. Сходно наведеном Комисија оцењује да је додела накнаде у облику фид-ин тарифе за наведена постројења усклађена са правилима за

⁷ Члан 14. став 5. Уредбе.

⁸ Члан 14. став 6. Уредбе.

доделу државне помоћи. Имајући у виду да је чланом 14. став 8. Уредбе прописано да се за наведена постројења не примењују ни услови из члана 15. ст. 5-8. Уредбе, Комисија их није разматрала.

Подстицајни период у коме се додељује оперативна државна помоћ прописана је Законом о коришћењу обновљивих извора енергије и износи 15 година. Са друге стране Подносилац је образложио да амортизација електрана које користе обновљиве изворе енергије у процесу производње електричне енергије по правилу траје 20 година и више, као и да су Методологије Агенције чак и рестриктивне, јер не посматра повраћај трошкова кроз период подстицаја него кроз радни век електране. LCOE метода заснива се на нивелисаној цени електричне енергије која се добија по претходном изједначавању (нивелисању) дисконтоване вредности укупних прихода у року радног века електране и дисконтованој вредности укупних трошкова улагања електране у току радног века електране по јединици произведене електричне енергије. Укупни трошкови улагања обухватају инвестиционе трошкове и оперативне трошкове заједно са трошковима горива, сходно чему добијена цена електричне енергије је у функцији покривања трошка инвестиције у току радног века електране. Наведено је значајно са становишта одредби члана 14. став 12. и члана 15. став 10. Уредбе који прописују да се државна помоћ додељује док постројење које производи електричну енергију из обновљивих извора не буде у потпуности амортизовано, у складу са општеприхваћеним рачуноводственим принципима.

Комисија је ценила и околност да је уз пријаву на аукцији учесник дужан да достави изјаву законског заступника учесника аукције, оверену од стране надлежног органа овере, којом потврђује, под кривичном и материјалном одговорношћу, да електрана, односно део електране у односу на коју је поднета финансијска понуда није предмет подстицаја, нити да постоји нерешени захтев за додељивање подстицаја за производњу електричне енергије из обновљивих извора енергије у складу са прописима Републике Србије, у тренутку објављивања јавног позива и у тренутку или након рока за подношење пријава предвиђеног у јавном позиву. Комисија сматра да је наведеним условом за учествовање на аукцији испуњен услов из члана 14. став 13. и члана 15. став 11. Уредбе о правилима за доделу државне помоћи којим прописано да је давалац дужан да приликом одређивања износа оперативне државне помоћи, сваку државну помоћ додељену привредном субјекту за улагање у ново постројење мора одузети од производних трошкова. Наведено је од изузетног значаја са становишта кумулације државне помоћи, а у контексту максималног дозвољеног интензитета државне помоћи и обрачуна евентуално прекомерног износа.

Сходно члану 76. став 3. Закона о коришћењу обновљивих извора енергије, подстицајне мере не могу се доделити за производњу биогорива која су предмет обавезе снабдевача горивом да их стави на тржиште, изузев уколико таква горива испуњавају критеријуме одрживости и уколико давалац државне помоћи образложи надлежном органу за контролу државне помоћи да би њихово стављање на тржиште само кроз обавезе снабдевача довело до значајног повећања трошкова за потрошаче, сходно Комисија оцењује да је додела државне помоћи за биогорива који подлежу обавези снабдевања или за даље мешање изузета, односно усклађена са чланом 15. став 3. Уредбе.

Имајући у виду да државна помоћ може да се додели у конкурентном поступку за највише

5% планираног новог годишњег капацитета електричне енергије из обновљивих извора енергије а највише 150 милиона евра, а да је Предлогом уредбе за прве аукције, одређена квота у износу од 400 MW за ветроелектране одобрене снаге 3 MW, Комисија је сагледала и да ли су испуњени допунски услови из члана 29. Уредбе о условима и критеријумима усклађености државне помоћи за заштиту животне средине и у сектору енергетике.

- Доприноси остваривању циља од заједничког интереса

Подносилац пријаве је навео да потписивањем Софијске декларације о „Зеленој агенди“ за Западни Балкан, на самиту одржаном 10. новембра 2020. године, Република Србија и остале земље региона, преузеле су обавезу спровођења мера у области спречавања климатских промена и загађења, развоја енергије и биодиверзитета, мобилности и циркуларне економије, одрживе пољопривреде и производње хране. Као и да је један од циљева постављених овим документом је и развој тржишних модела за коришћење обновљивих извора енергије. Имајући у виду наведено, Комисија оцењује да шема државне помоћи доприноси остваривању циља од заједничког интереса које проистиче из наведене декларације, а утврђен је и Националним акционим планом.

- Потреба за интервенцијом државе

Како је истакнуто у образложењу Пријаве, директиве Енергетске заједнице сугеришу свакој земљи да уведе мере подстицаја како би остварила своје обавезујуће циљеве у области обновљивих извора енергије, с обзиром да је технологије за производњу електричне енергије из обновљивих извора скупља у односу на оне које се користе за фосилна горива, што обновљиве изворе енергије чини неконкурентним у односу на фосилна горива. Комисија је уважила образложење Подносиоца пријаве, и оценила да је потребна интервенција државе.

- Државна помоћ има подстицајни ефекат

Државна помоћ за заштиту животне средине и у сектору енергетике има ефекат подстицаја ако је захтев за доделу државне помоћи поднет даваоцу пре почетка радова на пројекту или обављања делатности. Предлогом уредбе је предвиђено да учесник на аукцији пролази фазу квалификације и стиче услов за надметање у фази надметања уколико докаже да електрана није електрана у изградњи, као и да између осталог уз образац пријаве достави и опис пројекта, датум почетка и краја пројекта, локацију пројекта, преглед трошкова пројекта, инструмент и износ државне помоћи. Комисија оцењује да предложена мера државне помоћи подстиче корисника да промени своје понашање у правцу постизања циља од заједничког интереса, што без помоћи не би учинио.

- Примереност мере државне помоћи

Циљ шеме државне помоћи је да се достигне зацртани циљ Национални акционим планом, као и подршка развоју технологија које нуде еколошке предности, а које не би биле економски одрживе без средстава подстицаја. За разлику од „Фид-ин“ тарифе као систем мера подстицаја за веће коришћење обновљивих извора енергије за производњу електричне енергије који је на снази су у Републици Србији од 2009. године, предложена мера државне

помоћи заснована је на поступку аукције којом се постиже се исти циљ, међутим долази до знатно мањег нарушавања конкуренције и трошења јавних средстава.

- Држана помоћ је пропорционална (сведена на минимум)

Државна помоћ се сматра пропорционалном ако је износ помоћи по кориснику ограничен на минимум потребан за постизање циља којем се тежи. Комисија сматра да би тржишни инструменти, као што су конкурентски процеси надметања за одабир корисника помоћи обновљивим изворима, обично требало да обезбеде да се субвенције сведу на минимум.

Комисија је такође узела у обзир да је Моделом уговора је опредељено да тржишна премија буде плутајућа и двострана. Двострана премија има предности у односу на једнострану. Кључне предности се односе на то да двострука премија пружа већи степен заштите од ценовног ризика за овлашћену уговорну страну односно потрошаче електричне енергије који коначно носе трошкове плаћања тржишне премије. Ово из разлога што укупна плаћања од стране овлашћене стране могу бити већа у оквиру једносмерне премије, јер произвођач нема обавезу плаћања овлашћеној уговорној страни у случајевима када је цена електричне енергије на тржишту већа од понуђене цене. Такође, предвиђањем двостране премије се смањује ризик од спекулативних понуда на аукцији. Ово значи да је код једностране премије ризик већи да победници на аукцији имају превише оптимистична очекивања раста цена електричне енергије на тржишту на основу којих заснивају своје неразумно ниске понуде које би се касније показале као нереалне и резултирале у немогућности развоја пројекта.

- Подаци доступни јавности

Предлог уредбе предвиђа успостављање Портала ОИЕ преко кога ће бити спровођене електронске аукције за доделу права на подстицаје произвођачима (електричне) енергије из ОИЕ. Такође, путем Портала ОИЕ, спроводи се подношење пријава за учествовање на аукцији, измена и повлачење пријаве за учествовање на аукцији, достављање исправа, постављање питања и давања одговора између учесника на аукцији и Министарства, отварање пријава за учествовање на аукцији, оцена квалификационих услова, објављивање извештаја о испуњености квалификационих услова, отварање финансијских понуда, надметање и рангирање финансијских понуда, објава предлога ранг листе и извештаја о спроведеној аукцији, достављање одлука о спроведеној аукцији. Комисија оцењује да је на наведени начин испуњен услов да се обезбеди доступност података јавности.

Узимајући у обзир наведено, Подносилац пријаве је у довољној мери приказао да се јавним финансирањем шеме државне помоћи остварују циљеви јавне политике, те да је јавно финансирање неопходно и пропорционално. Такође, наведеном шемом државне помоћи утиче се на унапређење развоја одређених привредних делатности у Републици Србији, што омогућава остваривање Националног акционог плана и испуњавање преузетих међународних обавеза, а да се тиме озбиљно не нарушава, нити постоји претња озбиљном нарушавању конкуренције на тржишту. Комисија сматра да се додела државне помоћи на основу Уредбе, може окарактерисати као државна помоћ која се додељује за развој одређених привредних делатности у складу са чланом 5. став 2. тачка 3) Закона, и која је у складу Уредбом о условима и критеријумима усклађености државне помоћи за заштиту

животне средине и у сектору енергетике. Стога, имајући у виду да су одредбе шеме државне помоћи усаглашене са правилима за доделу државне помоћи за производњу енергије из обновљивих извора, Комисија за контролу државне помоћи сматра да је **шема државне помоћи сматра усклађена.**

ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ

Владимир Антонијевић, с.р.

Доставити:

- Министарству рударства и енергетике; и
- Архиви.